

คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาตามความคาดหวังของผู้บริหารและอาจารย์
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

The Moral Virtues of Students as Expected by the Administrators and
Instructors of Bangkokthonburi University

รสรินทร์ อรอมรัตน์

สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

โทร. 081-571-3455, E-mail: rossarin_chula51@hotmail.com

Rossarin Onamornrat

Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education

Bangkokthonburi University

รับเข้า: 2 ธันวาคม 2562 ตอบรับ: 30 มีนาคม 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาตามความคาดหวังของผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี 2) เปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาตามความคาดหวังของผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ในคณะศึกษาศาสตร์และสาขาวิชาชีพอื่น ๆ และ 3) นำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้บริหาร จำนวน 20 คน และอาจารย์จำนวน 5 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 25 คน วิธีดำเนินการวิจัย ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสาร (Documentary Study) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกประเภทข้อมูล เปรียบเทียบข้อมูล และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาตามความคาดหวังของผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ประกอบด้วย 1) ด้านความมีวินัย 2) ด้านความซื่อสัตย์ 3) ด้านอื่น ๆ 4) ด้านความสุภาพ 5) ด้านความมีน้ำใจ และ 6) ด้านความขยันหมั่นเพียร ตามลำดับ
2. ผลการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาตามความคาดหวังของผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีในคณะศึกษาศาสตร์และสาขาวิชาชีพอื่น ๆ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านอื่น ๆ และด้านความสุภาพ แตกต่างกัน

3. แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 1) ด้านหลักสูตร ควรเน้นเนื้อหาวิชาการให้มากขึ้น และดำเนินไปพร้อมกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักศึกษาได้เห็นคุณค่าของตนเองและตระหนักถึงความสำคัญในวิชาชีพ 2) ด้านกระบวนการเรียนการสอน จัดประสบการณ์เรียนรู้แบบ Active Learning ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม มีการควบคุมและกำกับตนเองผ่านกระบวนการเรียนรู้ เน้นการลงมือปฏิบัติจริง และเพิ่มแหล่งเรียนรู้ให้มากขึ้น และ 3) ด้านการวัดและประเมินผล เน้นการวัดโดยใช้กิจกรรมด้านวิชาการ และด้านจิตพิสัยเป็นหลักอย่างเที่ยงตรง

คำสำคัญ: คุณธรรมจริยธรรม ความคาดหวัง

Abstract

The purposes of this research were to; 1) analyze the moral virtues of students as expected by the administrators and instructors of Bangkokthonburi University, 2) compare the moral virtues of students as expected by the administrators and instructors of Bangkokthonburi University in education and other fields, and 3) propose guidelines for performing instructional activities to instill the Bangkokthonburi University students with moral virtues so that they possess desirable characteristics. The informants of the study were divided into 2 groups including 20 administrators and 5 instructors totaling 25 persons. Quality research method was utilized for this study by documentary study, in-depth interview and focus group by 5 experts. The instrument used for this study was semi-structured interview. The collected data were analyzed by using data classification, data comparison and inductive conclusions. The research findings were as follows:

1. The moral virtues of students as expected by the administrators and instructors of Bangkokthonburi University including 1) keeping disciplines 2) integrity 3) others 4) politeness 5) kindness and 6) diligence.
2. According to the comparison results of the moral virtues of students as expected by the administrators and instructors of Bangkokthonburi University in education and other fields, the points of view of the 2 groups of informants were different especially in being persistent to studying, including integrity, politeness and others.
3. The proposed guidelines for performing instructional activities to instill Bangkokthonburi University students with moral virtues to possess desirable characteristics included 1) curriculum: every curriculum should emphasize more academic content together

with incorporating moral virtues in lessons as well as encouraging the students to have their self-esteem and awareness in significance of professionals 2) teaching and learning process: active-learning by cooperative learning and self-directed learning should be performed through performance-based learning and sources of learning should increase and 3) measurement and evaluation: the emphasis should be on assessing academic and affective domain activities which are accurately and precisely evaluated.

Keywords: moral virtues, expect

บทนำ

จากสภาพการณ์ปัจจุบันสังคมไทยเกิดปัญหาวิกฤติคุณธรรมจริยธรรมทั้งในระดับจุลภาค และมหภาครวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมโลก ดังปรากฏเหตุการณ์ตามข่าวสารบ้านเมืองต่าง ๆ เช่น ปัญหายาเสพติด การใช้ความรุนแรง การฉ้อฉลหลอกลวง การขาดจรรยาบรรณวิชาชีพ ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาผู้สาว การทะเลาะวิวาท หมกมุ่นอบายมุข ปล้นจี้ อาชญากรรม การก่อความไม่สงบ ความเหลื่อมล้ำ ปัญหาครอบครัว ความเสื่อมทางวัฒนธรรม การฝ่าฝืนหรือหลีกเลี่ยงกฎหมาย ฯลฯ และจากผลการวิจัย “ค่านิยมหลักพื้นฐานของคนไทย 12 ประการ” ที่คนในสังคมไทยประสบปัญหา ในการปฏิบัติตนมากที่สุด ได้แก่ 1) ระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย และผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่ 2) การคำนึงถึงผลประโยชน์ของตนเองมากกว่าส่วนรวมและของชาติ และ 3) ความซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม ตามลำดับ ซึ่งปัญหาดังกล่าวล้วนมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมและกระแสโลกาภิวัตน์อันมีที่มาจากสื่อ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ การศึกษา กฎหมาย วัฒนธรรม บุคคลต้นแบบ การอบรมเลี้ยงดู อบายมุข สิ่งเสพติด และกระแสวัตถุนิยมและทุนนิยมจนละเลยการพัฒนาบุคคลทางด้านจิตใจไป สังคมไทยและสังคมโลกจึงอ่อนแอและส่งผลกระทบต่อ คุณธรรมจริยธรรมทั้งเยาวชนและคนในสังคมไทยเป็นอย่างมาก (รสรินทร์ อรอมรัตน์, 2558: บทคัดย่อ) ตลอดจนสังคมไทยเป็นสังคมแห่งนวัตกรรม เทคโนโลยี และระบบดิจิทัลขึ้นอยู่ด้วยความทันสมัย ระบบเศรษฐกิจแบบแข่งขัน และการบริโภคตามค่านิยมของสังคมจึงเป็นการยากที่มนุษย์จะสวนกระแสของสังคมไปได้ ที่ซ้ำร้ายไปกว่านั้นสังคมไทยยังบกพร่องคุณธรรมจริยธรรมทั้งในส่วนบุคคลและวิชาชีพ ซึ่งอาจส่งผลร้ายต่อตนเอง สังคม และวงการวิชาชีพต่าง ๆ ในอนาคตได้ เช่น วิกฤติวงการวิชาชีพครู แพทย์ ทหาร ตำรวจ นักการเมือง การปกครอง ฯลฯ (นฤมล โอสถานเคราะห์, 2549)

จากเหตุการณ์ดังกล่าวอาจสะท้อนถึงความบกพร่องของระบบการศึกษาไทยในเรื่องการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เยาวชนและคนในสังคมไทยอย่างเต็มที่ กอรปกับคนไทยได้เห็นตัวอย่างที่ไม่ดีอยู่เบื้องนิจจนมองสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏรอบตัวในสังคมเป็นเรื่องปกติ หรืออาจประสบพบ

เห็นปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในสังคมจนเกิดเป็นความเคยชิน หรือประพฤติปฏิบัติตนเป็นอุปนิสัยติดตัวไป ไม่สามารถแก้ไขได้ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอย่างเร่งด่วนจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะคุณธรรมจริยธรรมจะฝังลึกอยู่ในจิตใจ เป็นความดีงาม ความถูกต้อง ความมีปัญญาอันล้ำเลิศ ทำให้รู้เท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและกระแสโลกาภิวัตน์ เป็นหนทางนำไปสู่การพัฒนาคนให้มีความรู้คู่คุณธรรมและมีทักษะชีวิตที่ดี และเป็นหน้าที่หลักของทุกคน ทุกหน่วยงาน ทุกสถาบัน และทุกวิชาชีพโดยเฉพาะวิชาชีพอาจารย์มหาวิทยาลัย เพราะเป็นช่วงเวลาสุดท้ายของการเรียนการสอนที่จะสามารถอบรมบ่มเพาะเยาวชนให้จบออกไปเพื่อประกอบอาชีพตามที่ตนเองถนัด เป็นคนดีของสังคม และสร้างคนให้มีคุณภาพโดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ตลอดจนเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมและจำเป็นในการฟื้นฟูคุณธรรมจริยธรรมที่บกพร่องไปให้กลับคืนมา ทุกสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัย หน่วยงาน องค์กร สถาบันทางสังคมต่าง ๆ รวมทั้งคนไทยทุกคนล้วนมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบหลักในการส่งเสริม ร่วมมือกันป้องกัน และแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ของเยาวชนทุกกลุ่มวัย อย่างเป็นองค์รวมทั้งทางกาย วาจา จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ให้มีศักยภาพเป็นคนเก่ง คนดี มีคุณธรรมจริยธรรม และมีชีวิตที่ดีอยู่อย่างมีความสุข ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ แต่มีปัญหายู่ว่าจะปลูกฝังคนให้มีคุณธรรมจริยธรรม สามารถใช้ความรู้และสติปัญญาในการดำเนินชีวิตและแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องอย่างไร

ผู้วิจัยมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาตามความคาดหวังของผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี” เพื่อความสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) พัฒนาคอนไทยให้มีคุณธรรมจริยธรรม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในอนาคต ภายใต้วิสัยทัศน์ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีความสุขในสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559: ก)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาตามความคาดหวังของผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาตามความคาดหวังของผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีในคณะศึกษาศาสตร์และสาขาวิชาชีพอื่น ๆ
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

แนวคิด ทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. **ความหมายของคุณธรรมจริยธรรม** คุณธรรมจริยธรรม หมายถึง คุณลักษณะหรือสภาวะภายในจิตใจของนักศึกษาที่เป็นไปในทางที่ถูกต้อง ดีงาม เป็นภาวนามธรรมที่อยู่ภายในจิตใจ (ทศนา แคมณี, 2546: 4) ที่แสดงออกมาทางความประพฤติ การปฏิบัติที่คนในสังคมนั้น ๆ ยอมรับและถือปฏิบัติร่วมกันมา เป็นข้อประพฤติปฏิบัติว่าอะไรดี ไม่ดี ควรทำ ไม่ควรทำ (กาญจนา คุณารักษ์, 2560: 30) เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ คุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต และสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (ฝ่ายวิชาการ สำนักพิมพ์เดอะบุคส์, 2556: 7)

2. **หลักคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของกระทรวงศึกษาธิการ** ประกอบด้วย 1) ขยัน 2) ประหยัด 3) ซื่อสัตย์ 4) มีวินัย 5) สุภาพ 6) สะอาด 7) สามัคคี และ 8) มีน้ำใจ โดยมีจุดเน้นเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุข ใช้หลักคุณธรรมจริยธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา

3. **นโยบายค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือ คสช.** ประกอบด้วย 1) มีความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม 3) กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ 4) ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม 5) รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม 6) รักษาความสัตย์ ห่วงดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่ และแบ่งปัน 7) เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง 8) มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่ 9) มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 10) รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่าย และพร้อมที่จะขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม ภูมิคุ้มกันที่ดี 11) มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่าง ๆ หรือกิเลส มีความละเอียดเอาจริงต่อบาปตามหลักของศาสนา และ 12) คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

4. **หลักปรัชญา วิสัยทัศน์ และพันธกิจ ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี** ประกอบด้วย 1) ปรัชญา (Philosophy): สร้างปัญญา พัฒนาคน ฝึกฝนคุณธรรม 2) ปณิธาน (Vision): มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มุ่งผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้นำทางสังคม มีความรู้

ควบคู่คุณธรรม และ 3) พันธกิจ (Mission) ผลิตบัตติที่มีความรู้ ความสามารถพร้อมด้วยคุณธรรม และจิตสำนึกที่ดีงาม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาข้อมูล โดยการศึกษเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง “คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา ตามความคาดหวังของผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี” แล้วนำมาสร้างเป็นนิยาม กรอบแนวคิด และแนวทางการสร้างคำถาม เพื่อให้การสัมภาษณ์มีความครอบคลุมเนื้อหาสาระและ ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. ดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ผู้ให้สัมภาษณ์ คือ เป็นผู้บริหารและอาจารย์ ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้บริหารจำนวน 20 คน และ 2) กลุ่ม อาจารย์ จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 25 คน โดยแบ่งออก ดังนี้

1) กลุ่มผู้บริหารและอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ ประกอบด้วย 1) คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ 2) ผู้อำนวยการหลักสูตรสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน 3) ผู้อำนวยการหลักสูตรสาขาวิชาบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท 4) ผู้อำนวยการหลักสูตรสาขาวิชาบริหารการศึกษาระดับปริญญาเอก 5) หัวหน้าสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย 6) หัวหน้าสาขาวิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา รวมเป็นผู้บริหาร จำนวน 6 คน และอาจารย์ผู้สอนรายวิชาจริยธรรมและทักษะชีวิต จำนวน 3 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด จำนวน 9 คน

2) กลุ่มผู้บริหารและอาจารย์สาขาวิชาอื่น ๆ ประกอบด้วย 1) คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์ 2) คณบดีคณะดุริยางคศาสตร์ 3) คณบดีคณะสาธารณสุขศาสตร์ 4) คณบดีคณะเทคโนโลยีและนวัตกรรม 5) คณบดีคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา 6) คณบดีคณะนิติศาสตร์ 7) คณบดีคณะรัฐศาสตร์ 8) คณบดีคณะนิติศาสตร์ 9) คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ 10) คณบดีคณะบริหารธุรกิจ 11) คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์ 12) คณบดีคณะบัญชี 13) คณบดีคณะศิลปศาสตร์ 14) คณบดีคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมเป็นผู้บริหาร จำนวน 14 คน และอาจารย์ผู้สอนรายวิชาจริยธรรมและทักษะชีวิต จำนวน 2 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดจำนวน 16 คน

3) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามตั้งแต่เดือนเมษายน 2560 - พฤษภาคม 2561 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง วันเวลาตามแต่ผู้ให้ข้อมูลจะสะดวก มีการนัดหมายล่วงหน้า สัมภาษณ์หลายครั้งหลายเวลา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หนักแน่นและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น บันทึกข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การจดบันทึก และเครื่องบันทึกเสียง (MP3)

4) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์เนื้อหา จัดกลุ่มข้อมูล จัดหมวดหมู่ และสรุปประเด็นสำคัญเพื่อตอบปัญหาการวิจัยเรื่อง “คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาตามความคาดหวังของผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี”

3. หลังจากนั้นนำผลการวิจัยที่ได้มาจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน แล้วนำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ตรงประเด็น ชัดเจน และถูกต้องมากยิ่งขึ้น ประกอบด้วย 1) ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กาญจนา คุณารักษ์ 2) รองศาสตราจารย์ ดร.พิรพงศ์ ทิพนาค 3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรเทพ เมืองแมน 4) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกศสุตา รัชฎาวิชิตกุล โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 4 ท่าน เป็นผู้บริหารและอาจารย์ในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี และ 5) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ อาจารย์ในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาตามความคาดหวังของผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี” สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาตามความคาดหวังของอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี พบว่า ในภาพรวมและรายด้าน โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านความมีวินัย ประกอบด้วย ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลา ความอดทน การเคารพกฎหมาย การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของหน่วยงานและสังคม การไม่พูดคุยนินทา การไม่ใช้สื่อโซเชียลมีเดียในขณะที่อาจารย์กำลังสอน การปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีและสังคม และการรู้จักบังคับใจตนเอง 2) ด้านความซื่อสัตย์ ประกอบด้วย มีความซื่อสัตย์ สุจริต จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ ความยุติธรรม ความยับยั้งชั่งใจ ความน่าเชื่อถือ ความโปร่งใส ไม่คดโกง และเคารพสิทธิและความถูกต้อง 3) ด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย มีความกตัญญู ประหยัด มัธยัสถ์ รักษาความสะอาด สามัคคีปรองดอง ทักษะการสื่อสาร ทักษะเทคโนโลยี ทักษะการสืบค้นข้อมูล ทักษะภาษาอังกฤษ ทักษะการดำเนินชีวิต มีเกียรติและศักดิ์ศรี เป็นพลเมืองดี มีความกล้าหาญ ความเมตตา กรุณา รู้คุณค่าของการทำงาน และการใช้ทรัพยากร 4) ด้านความสุภาพ ประกอบด้วย มีสัมมาคารวะ มนุษย์สัมพันธ์ดี แต่งกายดี สุภาพอ่อนโยน รู้จักเคารพผู้อื่น สุภาพเรียบร้อย รู้จักกาลเทศะ เป็นคนมีเหตุผล และรู้จักควบคุมอารมณ์ 5) ด้านความมีน้ำใจ ประกอบด้วย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม มีน้ำใจ รู้จักดูแลช่วยเหลือกัน และมีจิตอาสา และ 6) ด้านความขยันหมั่นเพียร ประกอบด้วย มีความขยันหมั่นเพียร มานะบากบั่น และตั้งใจมั่น

2. ผลการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาตามความคาดหวังของผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีในคณะศึกษาศาสตร์และสาขาวิชาชีพอื่น ๆ ในภาพรวมพบว่า 1) ด้านความมีวินัย 2) ด้านความมีน้ำใจ และ 3) ด้านความขยันหมั่นเพียร 4) ด้านความซื่อสัตย์ 5) ด้านความสุภาพ และ 6) ด้านอื่น ๆ แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า 1) ด้านความมี

วินัย ประกอบด้วย ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ เคารพกฎหมาย ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับของหน่วยงานและสังคม สอดคล้องกัน การตรงต่อเวลา ความอดทน ไม่พุดคุยในระหว่างเรียน ไม่ใช้สื่อโซเชียลมีเดียในขณะที่อาจารย์กำลังสอน ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณี และสังคม และรู้จักบังคับใจตนเอง แตกต่างกัน 2) ด้านความมีน้ำใจ ประกอบด้วย เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และมีน้ำใจ สอดคล้องกัน ความมีจิตอาสา และรู้จักดูแลช่วยเหลือกัน แตกต่างกัน และ 3) ด้านความ ขยันหมั่นเพียร ประกอบด้วย มีความขยันหมั่นเพียร สอดคล้องกัน ความมานะบากบั่น และตั้งใจมั่น แตกต่างกัน 4) ด้านความซื่อสัตย์ ประกอบด้วย มีความซื่อสัตย์ สอดคล้องกัน มีจริยธรรมและ จรรยาบรรณในวิชาชีพ มีความยุติธรรม มีความยับยั้งชั่งใจ มีความน่าเชื่อถือ ความโปร่งใส ไม่คดโกง เคารพสิทธิและความถูกต้อง แตกต่างกัน 5) ด้านความสุภาพ ประกอบด้วย มีสัมมาคารวะ รู้จักเคารพ ผู้อื่น มีความสุภาพเรียบร้อย อ่อนโยน สอดคล้องกัน แต่งกายดี รู้กาลเทศะ มีเหตุมีผล รู้จักควบคุม อารมณ์ และมีมนุษยสัมพันธ์ แตกต่างกัน และ 6) ด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย ความกตัญญู สอดคล้อง กัน ความประหยัดมัธยัสถ์ รักษาความสะอาด สามัคคีปรองดอง ทักษะการสื่อสาร ทักษะเทคโนโลยี ทักษะการสืบค้นข้อมูล ทักษะภาษาอังกฤษ ความมีเกียรติและศักดิ์ศรี ทักษะการดำเนินชีวิต ความ เป็นพลเมืองที่ดี ความกล้าหาญ ความเมตตากรุณา รู้คุณค่าของการทำงาน และรู้คุณค่าของการใช้ ทรัพยากรแตกต่างกัน

3. แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้าน หลักสูตร ทุกหลักสูตรควรเพิ่มเนื้อหาวิชาการที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมโดยการสอดแทรกไปใน หลักสูตรรายวิชาต่าง ๆ ทุกรายวิชา มีการจัดอบรมทางวิชาการและจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้าง วินัยเป็นพื้นฐาน เช่น ความมีจิตอาสา ความซื่อสัตย์ ตรงไปตรงมา การพึ่งตนเอง การตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบ ความมีสัมมาคารวะ การเป็นผู้ให้ รู้จักแบ่งปันความรู้ การบริจาคเพื่อสาธารณะ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์พัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้ อยู่อย่างมีความสุข เกิดความตระหนักและ เห็นคุณค่าของตนเอง 2) ด้านกระบวนการเรียนการสอน พัฒนานักศึกษาโดยการสร้างเสริมความรู้ ความเข้าใจ ปลูกจิตสำนึก สร้างความตระหนักถึงคุณค่า มีความตระหนักรู้ จัดประสบการณ์การ เรียนรู้ มีแหล่งเรียนรู้ (Learning Resources) ให้ได้รับแบบอย่างที่ดีจากครอบครัว ชุมชน และสังคม 3) ด้านการวัดและประเมินผล โดยใช้กิจกรรมและด้านวิชาการอย่างเที่ยงตรง เพิ่มน้ำหนักเรื่องจิตพิสัย มีการบันทึกการเข้าชั้นเรียน สังเกตพฤติกรรม บันทึกการสังเกต แฟ้มสะสมงาน การสนทนาพูดคุย การสอบถาม การมีส่วนร่วม และความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

อภิปรายผล

สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. จากผลการวิเคราะห์คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาตามความคาดหวังของผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เห็นได้ว่า ด้านความมีวินัยของนักศึกษาได้รับการคาดหวังมากที่สุด ประกอบด้วย ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลา ความอดทน การเคารพกฎหมาย การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของหน่วยงานและสังคม การไม่พูดคุยในเวลาเรียน การไม่ใช้สื่อโซเชียลมีเดียในขณะที่อาจารย์กำลังสอน การปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีและสังคม และการรู้จักบังคับใจตนเอง โดยมีสาเหตุมาจากความแตกต่างทางพื้นฐานครอบครัว พื้นฐานการศึกษา สภาพแวดล้อม สังคมขาดแบบอย่างที่ดี และนักศึกษาที่มาจากต่างจังหวัด มีฐานะปานกลาง ต้องทำงานเพื่อหารายได้เสริม มีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้นนอกเหนือจากการเรียน ทำให้อดนอน ตื่นสาย และมาเรียนไม่ทันในช่วงคาบเช้า อาจารย์จะต้องให้ความเข้าใจ ความรัก ความเอาใจใส่ดูแล และให้กำลังใจแก่นักศึกษากลุ่มนี้ให้มากขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มาลี อนุสนธิ์ (2552: 55) ที่พบว่า ความมีวินัยในตนเองของนักเรียนเป็นผลมาจากบิดามารดาเลี้ยงดูบุตรด้วยการให้ความรัก ความอบอุ่น มีเหตุผล ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของเด็ก ให้กำลังใจลูกเมื่อมีปัญหา ส่งเสริมให้เด็กมีอิสระในการตัดสินใจ หรือแก้ปัญหาด้วยตนเอง อันเป็นแนวทางนำไปสู่การพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียน ดังนั้น ผู้ที่เป็นบิดามารดา ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ หรือแม้แต่ผู้บริหารสถานศึกษาควรทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษาในเรื่องของความมีระเบียบวินัย ทั้งวินัยในตนเองและวินัยโดยสังคมส่วนรวมให้มาก เพราะเป็นบทบาทหน้าที่อันสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษา ดังที่ ไชยยศ เหมะรัชตะ (2560) ได้กล่าวถึงคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพสำหรับอาจารย์ในสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชนไว้ว่า “บทบาทหน้าที่ของอาจารย์คือต้องเป็นอย่างที่ดีของศิษย์ ต้องวางตัวให้เป็นที่น่าเคารพศรัทธาเลื่อมใส มีความหนักแน่น ถือหลักการเป็นสำคัญ มีความประพฤติอันสมควรแก่ฐานะ ทำให้ศิษย์เกิดความรู้สึกรับรองใจ เป็นที่พึ่งได้และปลอดภัย โดยอาจารย์ควรแนะนำฝึกอบรมให้ศิษย์เป็นคนดี สอนให้ศิษย์เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง สอนศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง อบรมสั่งสอนให้ศิษย์ใช้วิชาที่ได้ร่ำเรียนมาจนสามารถเลี้ยงชีพของตนเองได้ และครองตนให้เป็นคนดี และอาจารย์เองก็จะต้องไม่หยุดนิ่ง ควรเสริมสร้างความรอบรู้ทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอ”

2. ผลการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาตามความคาดหวังของผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีในคณะศึกษาศาสตร์และสาขาวิชาชีพอื่น ๆ ในภาพรวมและรายด้าน 1) ด้านความมีวินัย ประกอบด้วย ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ การเคารพกฎหมาย ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของหน่วยงานและสังคม 2) ด้านความมีน้ำใจ ประกอบด้วย เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และมีน้ำใจ 3) ด้านความขยันหมั่นเพียร มีความขยันหมั่นเพียร 4) ด้าน

ความซื่อสัตย์ มีความซื่อสัตย์ 5) ด้านความสุภาพ ประกอบด้วย มีสัมมาคารวะ รู้จักเคารพผู้อื่น มีความสุภาพเรียบร้อย อ่อนโยน และ 6) ด้านอื่น ๆ มีความกตัญญู สอดคล้องกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นงนุช เทศทอง (2547: บทคัดย่อ) ที่พบว่า การปฏิบัติคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนักศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 7 ใน 5 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ การประหยัด และการมีระเบียบวินัย ทั้งในภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากตามลำดับ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ และการมีระเบียบวินัยแตกต่างกัน สะท้อนคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยเป็นปัญหาหลัก อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมและตามกาลเวลาที่ต่างก็มีวิถีชีวิตแบบเร่งรีบ แข่งขัน เพื่อความอยู่รอด และเป็นสังคมแบบปัจเจกบุคคลมากขึ้น ดังที่ วีรชัย โกแวร์ (2561: ออนไลน์) กล่าวไว้ว่า “สังคมไทยไม่อาจดำรงชีวิตอยู่ได้โดยลำพัง เพราะมนุษย์จะดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นสุขและเจริญก้าวหน้าจะต้องเป็นสังคมที่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีจิตใจสาธารณะผ่านการฝึกฝนและประพฤติปฏิบัติตนเป็นประจำ ฝึกจนกระทั่งกลายเป็นอุปนิสัย และการฝึกให้คนเรามีจิตสาธารณะที่ได้ผลดีที่สุดจะต้องเริ่มฝึกตั้งแต่เด็ก ฝึกจากตัวอย่าง และคำสอนในครอบครัว โรงเรียน และศาสนสถาน”

3. แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หลักสูตรการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ควรมีการปลูกฝังความมีวินัย ความมีน้ำใจ และความขยันหมั่นเพียรให้มาก โดยเริ่มจากบิดา มารดา ผู้ปกครอง และอาจารย์เป็นผู้ถ่ายทอดผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา ชุมชน และสังคม เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 กระบวนการเรียนรู้ การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมต่าง ๆ ต้องให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างของผู้เรียน ฯลฯ โดยสอดแทรกและบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมลงไปในหลักสูตรทุกรายวิชาต่าง ๆ ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา นำหลักคำสอนทางศาสนามาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ มีระบบดูแลช่วยเหลือนักศึกษา ดังที่ จิรภา คำทา และ สมบัติ วรินทร์นุวัตร (2559: 1977) เสนอการนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีวินัยและความรับผิดชอบของนักศึกษาให้มีระดับสูงขึ้น สถาบันการศึกษาจะต้องฝึกนิสัยความมีวินัยและความรับผิดชอบให้แก่นักศึกษา ส่งเสริมนักศึกษาให้ฝึกฝนตนเองเป็นคนที่สามารถรับผิดชอบชีวิตตนเอง มีเป้าหมายในการศึกษา ควบคุมตนเองให้มีวินัยในการเรียนได้ อาจารย์มีส่วนสำคัญในการกระตุ้นจิตสำนึกให้นักศึกษาได้รู้จักใช้เวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด ปลูกฝังเรื่องการเรียนรู้ที่จะใช้เวลาอย่างถูกต้อง และเห็นคุณค่าของการตรงต่อเวลา ระบบการศึกษาทั้งหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลต้องมีความสอดคล้อง ความชัดเจน และ

เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อให้นักศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปจะได้มีวิถีการดำรงชีวิตที่ดีงาม เป็นคนดีของสังคม สามารถรับใช้สังคมและประเทศชาติได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน เพื่อสอดคล้องกับ หลักปรัชญา วิสัยทัศน์ และพันธกิจ ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีที่ “มุ่งผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้นำทาง สังคม มีความรู้ควบคู่คุณธรรม”

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีสามารถนำไปเป็นกรอบกำหนดทิศทางของในการผลิต บัณฑิตให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักปรัชญา วิสัยทัศน์ และพันธกิจของมหาวิทยาลัย

1.2 ผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ควรนำแนวทางการจัดการเรียน การสอนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักศึกษามีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไปจัดทำแผนสำหรับ การพัฒนาและกำหนดหลักสูตรให้นักศึกษามีคุณธรรมจริยธรรมในระดับที่สามารถนำไปใช้ในการ ดำเนินชีวิตได้

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน นักศึกษาทุกระดับทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษา ตามอัธยาศัย

2.2 ควรมีการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรและการสอนเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ นักศึกษาในด้านความมีวินัย ความซื่อสัตย์ ความมีน้ำใจ ความสุภาพ และด้านอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา คุณารักษ์. (2560). **จริยธรรมและทักษะชีวิต**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ธนบุรี.

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานปลัด. (2559). **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ**.

ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). ค้นเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2559 จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php>

จิรภา คำทา และ สมบัติ วรินทร์นุวัตร. (2559). **การศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษา คณะ บริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น**. วารสารสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และ ศิลปะ, 9(2) พฤษภาคม - สิงหาคม 2559.

ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2560). **คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพสำหรับอาจารย์ ใน สถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชน**. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชพฤกษ์, 3(2) มิถุนายน - กันยายน 2560.

- ทิตินา แคมมณี. (2546). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: เกรทเอดดูเคชั่น.
- นงนุช เทศทอง. (2547). คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนักศึกษาอาชีวศึกษา ในสังกัดวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- นฤมล โอสถานเคราะห์. (2549). แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. รายงานการวิจัย วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- ฝ่ายวิชาการ สำนักพิมพ์เดอะบุคส์. (2556). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: เดอะบุคส์.
- มาลี อนุสนธิ์. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่กับความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนบ้านพุทุมจังหวัดเพชรบุรี. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รสรินทร์ อรอมรัตน์. (2558). แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมค่านิยมหลักพื้นฐานของคนไทย 12 ประการ. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.
- วีรชัย โกแวร์. (2561). “จิตสำนึกสาธารณะ” ค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2561, จาก www.romyenchurch.org
- Anusont, M. (2009). The Relationship between Parents' Upbringing and Self-Discipline of Primary Students of Banputum School in Phetchaburi Province. Master of Education Thesis. Nonthaburi: Sukhothaithamthirat University. (in Thai)
- Educational Division, The Publishing Company. (2013). The National Educational Act B.E. 2542 and Amendments (Second National Educational Act B.E. 2545 and (Third National Educational Act B.E. 2553). Bangkok: The Books. (in Thai)
- Education, Ministry. Office of Permanent Secretary. (2016). The Educational Development Plan of the Educational Ministry, Act 12 (B.E. 2560-2564) Retrieved on 4th December 2016 from <https://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php> (in Thai)

- Hemarajata, C. (2017). *Morality, Ethics and Professional Ethics for the Instructors in Public and Private Institutions*. **Journal Humanities and Social Science, Rajapruk University**, 3(2) June - September 2018. (in Thai)
- Khammanee, T. (2003). **The Development of Morality, Ethics and Values: Theory to Action**. Bangkok: Great education. (in Thai)
- Khamta, C. and Warintranuwat, S. (2016). *A Study of Morality and Ethics of the Students of Faculty of Business Administration, the Thai-Japanese Technical Institute*. **Journal Humanities, Social Science and Arts**, 9 (2), May - August 2016. (in Thai)
- Kowae, W. (2018). **“Public Mind”**. Special Report. Retrieved on 30th November 2018, from www.romyenchurch.org. (in Thai)
- Kunarak, K. (2017). **Ethics and Life Skills**. Bangkok: Bangkokthonburi University publisher. (in Thai)
- Onamornrat, R. (2015). **Guidelines for Educational Management to promote The twelve core Thai values**. Research Report, Bangkokthonburi University. (in Thai)
- Osathanugrah, N. (2015). **An Approach to Development of Morality and Ethnics of University Students according to His Majesty the King’s Speech**. Research Report, National Defence College of Thailand. (in Thai)
- Thesthong, N. (2004). **Morality and Ethics of Vocational Students in Technical College, Vocational Education Department**. Master of Education Thesis, Phibulsongkram Rajaphat University. (in Thai)